

Sveavägen 59
Box 350, SE-101 26 Stockholm, Sweden
Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners och queeras
rättigheter
The Swedish federation for Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Queer
Rights
Member of The International Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and
Intersex Association (ILGA)

Förbundskansli
+46 8 50 162 900
forbund@rfsi.se

RFSL Media och Info AB
+46 8 50 162 910

Fax
+46 8 50 162 999

Webb
www.rfsi.se

2016-04-21

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över SOU 2015:103 Ett utvidgat straffrättsligt skydd för transpersoner m.m.

Sammanfattande synpunkter och ställningstaganden

Ett tydligt rättsligt skydd för alla transpersoner i hets- och hatbrottslagstiftningen har saknats och länge efterlysts av trans- och hbtq-rörelsen i Sverige. RFSL välkomnar därför utredningens förslag. Att denna lucka i transpersoners rättigheter slutligen täpps till är ytterst viktigt och välkommet.

RFSL välkomnar även utredningens förslag till förändring av diskrimineringslagens ordalydelse så att begreppet ”könsöverskridande identitet” ändras till könsidentitet och att begreppet ”könsöverskridande uttryck” ändras till könsuttryck.

RFSL konstaterar även att utredaren synnerligen noggrant kartlagt vilka behov av konsekvensändringar i nuvarande lagar och författningar som föreligger och föreslår motsvarande ändringar. Detta är vi positiva till. Vidare får Sverige ett enhetligare språkbruk i lagstiftningen i och med användandet av begreppen könsidentitet, könsuttryck och transperson. Det är positivt att stigmatiserande begrepp och språk utmönstras.

Slutligen delar RFSL utredarens uppfattning att det är hög tid att utmönstra uttrycken ”ras” och ”rasmässig”, vilka är stigmatiserande, saknar evidens i sammanhanget och inte bör ha en plats i en modern lagstiftning. Vi välkomnar att ”föreställning om ras” ersätter ”ras” och ”rasmässig”

RFSL tillstyrker därmed utredarens förslag till förändring av samtliga lagar och författningar i sin helhet.

Utredarens förslag

1. Utredaren föreslår att könsidentitet och könsuttryck ersätter nuvarande uttryck i diskrimineringslagen, lagen om Diskrimineringsombudsmannen, skollagen, lagen om uthyrning av arbetskraft samt i sju andra författningar.

Principiellt innebär förändringen ett tydligare skydd för alla individer från diskriminering utifrån könsidentitet och könsuttryck oavsett hur dessa personer identifierar sig eller iscensätter kön och könsuttryck. Utöver att förändringarna avskaffar den tidigare otydligheten i lagstiftningen utvidgas dessa till att även omfatta cis-personer.

Sett i ett internationellt perspektiv ger förändringen Sverige en lagstiftning på diskrimineringsområdet som nu överensstämmer med lagstiftningen i ett stort antal stater i och utanför EU.

I de författningar som rör Kulturdepartementets ansvar för ärenden som rör homosexuella, bisexuella samt transsexuella och personer med könsöverskridande identitet samt statsbidrag till vissa organisationer sker ett förtydligande i och med att begreppet transpersoner införs jämte en förklaring som överensstämmer med dagens språkbruk. Att transpersoner ersätter de patologiserande psykiatriska termerna transsexuella och transsexuell är ett betydelsefullt steg, inte minst mot bakgrund av att WHO föreslår att begreppen utmönstras ut ur den internationella sjukdomsklassificeringen ICD-10 i den kommande ICD-11. Vidare är det positivt att det kritiserade och förvirrande begreppet ”könsöverskridande identitet” helt försvinner ur lagtexter.

2. Utredaren föreslår att transpersoner läggs till den personkrets som idag omfattas av bestämmelserna om hets mot folkgrupp i 16 kap. 8 par. BrB, TF och YGL samt bestämmelsen om olaga diskriminering i 16 kap. 9 par. BrB och åtalsregeln avseende förolämpning i 5 kap. 5 par BrB.

De lagregler som idag finns ger ett visst skydd för transpersoner på ett individuellt plan men det saknas ett skydd för transpersoner som grupp. Transpersoner är idag en mycket utsatt grupp, något som tydligt framgår av bl.a. Folkhälsomyndighetens rapport ”Hälsan och hälsans bestämningsfaktorer bland transpersoner” (2015).

Utredarens förslag är att bestämmelserna om hets mot folkgrupp även ska omfatta ”hot och uttryck för missaktning för folkgrupp eller annan sådan grupp av personer med anspelning på könsidentitet eller könsuttryck”. Vi välkomnar att den föreslagna lagregeln ger alla personer skydd som drabbas av denna form av hets, inte enbart enbart transpersoner rent specifikt.

Utredaren lyfter särskilt den stora omfattning av hat och hets mot transpersoner som sker idag på sociala medier, men framhåller att forskningen idag är bristfällig. Det är RFSL:s uppfattning att ytterligare undersökningar och forskning krävs för att belysa omfattningen av den transfobi som drabbar transpersoner både som individer och kollektiv och välkomnar förslaget att

transpersoner blir en del av den personkrets som omfattas av hetslagstiftningen, i likhet med vad som är fallet i flera andra länder i världen.

3. RFSL delar utredarens uppfattning att det finns behov av skydd mot olaga diskriminering för transpersoner, trots det relativt ringa antalet anmälningar som hittills inkommit till DO sedan den nya diskrimineringslagen infördes 2009.

Bestämmelsen föreslås utvidgas till att omfatta olaga diskriminering på grund av könsidentitet eller könsuttryck generellt, vilket innebär att lagstiftningen skyddar alla människor lika.

4. Att transpersoner utsätts för trakasserier för att deras könsidentitet eller könsuttryck avviker från normen är vanligt inte minst i media och på nätet. Detta beläggs i Folkhälsomyndighetens rapport. Utredaren konstaterar att antalet ärekränkingsbrott med transfobiska motiv inte är så stort men att mörkertalen sannolikt är stora.

Idag faller inte förolämpningsbrott under allmänt åtal och transpersoner som utsätts för brott är obenägna att anmäla detta. Det är RFSL:s uppfattning att förtroendet för polis och rättsvårdande myndigheter är lågt bland många transpersoner, liksom rädslan att ånyo, denna gång av polis och domstolar, utsättas för kränkning. Utredaren föreslår att lagreglerna om olaga diskriminering och förolämpning även ska omfatta de fall där någon av misstag utsätts för detta.

RFSL välkomnar utredarens förslag att förolämpning mot en person med anspelning på könsidentitet och könsuttryck generellt ska falla under allmänt åtal utifrån att detta skulle stärka rättsläget för de personer som drabbas av förolämpning på denna grund.

5. Straffskärpningsregeln i 29 kap. 2 par. 7 föreslås få en lydelse där det uttryckligen anges att det är en försvårande omständighet om ett motiv för brottet varit att kränka en person eller en grupp av personer på grund av könsidentitet eller könsuttryck.

Förslaget är efterlängtat från RFSL:s sida och råder bot på en rådande skillnad i straffskärpningsparagrafen, där sexuell läggning inbegrips men inte könsidentitet och könsuttryck.

6. Att begrepp som ”ras” och ”rasmässig” utmönstras ur svensk lagstiftning och ersätts med ett adekvat språk som bygger på vetenskap och evidens är ett viktigt steg som RFSL välkomnar. Att begreppet ”föreställning om ras” föreslås ersätta har vi också en välkomnande inställning till.

Slutligen vill RFSL framföra att det är mycket viktigt och välkommet att Sverige nu åtgärdar exkluderingen av skydd mot hets och hatbrott mot gruppen transpersoner i svensk lagstiftning, som i många år påtalats av såväl RFSL som andra trans-, hbtq- och människorättsorganisationer.

RFSL välkomnar dessutom att utredaren lagt ett heltäckande förslag till konsekvensändringar av all lagstiftning och alla författningar som berör transpersoner. Det är också viktigt att ändringarna utformats på ett sådant sätt att de omfattar samtliga personer som kan komma att utsättas på grund av sin könsidentitet eller könsuttryck.

Ulrika Westerlund
Förbundsordförande

Maria Sundin
Förbundsstyrelseledamot

Aleksa Lundberg
Adjungerad förbundsstyrelseledamot

Malinda Flodman
Hälsohandläggare RFSL